

ตำบลวังทอง

อำเภอनावง จังหวัดหนองบัวลำภู

หยุดหนี้ หยุดพึ่งคนอื่น
ด้วยความพอเพียง พึ่งตนเอง

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๕ แผนที่ความรู้
- ๓๖ ลครายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๔๐ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลวังทอง

“ชุมชนมีความรักสามัคคี ๙กระดับการพัฒนาจิตใจ
ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และหนี้สินลดลง
ชุมชนร่วมกันดูแลทรัพยากรป่าไม้
ลด ละ เลิกการใช้สารเคมีทางการเกษตร
หันมาสนใจสุขภาพมากขึ้น”

โมเดลวังทอง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการ

สภาพ แวดล้อม

ตำบลวังทอง เป็นตำบลหนึ่งในดินแดนอีสานที่ขึ้นชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ผู้คนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย และยังคงรักษาวัฒนธรรมประเพณีไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ผสมผสานกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างลงตัว โดยมีแกนนำชาวบ้านที่มีศักยภาพและมีความเสียสละ เอาใจใส่ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กว่าที่จะถึงวันนี้กับการเป็นหนึ่งในตำบลบนวิถีพอเพียง ที่ผู้คนสามารถยืนอยู่ได้อย่างมั่นคงนั้นได้ผ่านประสบการณ์มากมายที่หล่อหลอมจนตกผลึกความคิด ค้นพบวิถีชีวิตที่ดีกว่าสำหรับตนเองของชาววังทอง

ตำบลวังทอง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอวังประมาณ ๗ กิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น ๑๒ หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ ๘,๖๐๐ คน มีเนื้อที่ ๑๐๐.๐๘ ตารางกิโลเมตร รวมถึงมีทรัพยากรป่าไม้ที่ยังสมบูรณ์

ระดับปานกลาง ป่าส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชน โดยมีแหล่งรวมใจในการดูแลรักษาป่าคือ วัดป่าภูผางสันติธรรม ซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ริเริ่มในเรื่องของการดูแลรักษาป่าไปพร้อมๆ กับชาวบ้าน ทำให้มีกำลังปกป้องผืนป่าได้เป็นอย่างดี โดยมีกฎกติกาในการใช้ป่าเป็นแหล่งอาหารร่วมกัน เพื่อให้ป่าเกิดความสมดุลและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและรู้ค่าของธรรมชาติอย่างแท้จริง สภาพพื้นที่มีแหล่งน้ำเป็นลำห้วยธรรมชาติ ฝาย บ่อบาดาล และบ่อน้ำ กระจายทั่วทั้งตำบล ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตร ทำนา ทำไร่ ทำสวน เหมือนพื้นที่อื่น แต่ที่แตกต่าง คือ มีการปลูกผักสดเพื่อจำหน่าย และปลูกพืชเศรษฐกิจ คือ กล้ายหอมทอง ตำบลนี้ยังมีอีกจุดเด่น คือ วัดถ้ำเอราวัณ ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ชาวบ้านเชื่อถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของพี่น้องชาวอำเภอวังและอำเภอข้างเคียงตลอดมา

ความเป็นมา

เดิมพื้นที่ตำบลวังทองอุดมสมบูรณ์ไปด้วยผืนป่าที่รายล้อมชุมชน หลากหลายด้วยพรรณพืชและสัตว์ ซึ่งเป็นแหล่งอาหารสำคัญของชุมชนที่อยู่รอบผืนป่าแห่งนี้และชุมชนเมืองที่ตั้งอยู่ไม่ไกลนัก แต่ชีวิตสงบสุขนี้อยู่ได้ไม่นานก็เริ่มมีเหตุการณ์เข้ามาสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับคนวังทอง โดยมีพัฒนาการดังนี้

พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๑

ยุคพัฒนา

เป็นช่วงที่มีปัญหารุนแรงทางการเมือง ทางราชการจัดให้เป็นพื้นที่สีแดง หรือ "พื้นที่คอมมิวนิสต์" ชาวบ้านต้องอยู่เวรยาม เพื่อป้องกันบ้านเรือน และดูแลความปลอดภัย มีการอพยพชาวบ้านลงจากป่า และตั้งค่ายทหารบนภูเขาเพื่อเฝ้าระวัง เพราะเป็นพื้นที่เขตยุทธศาสตร์สำคัญของภาครัฐ ในช่วงเวลาคาบเกี่ยวกันนี้ มีการขยายตัวของพืชเศรษฐกิจตามนโยบายสนับสนุนของรัฐบาล เกิดการขยายพื้นที่ทำการเกษตร มีการบุกเบิกป่าอย่างกว้างขวาง เพื่อใช้เป็นแหล่งปลูกพืชเศรษฐกิจ คือ ไร่ปอ ไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง

พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๓๕

ยุคปลูกพืชเศรษฐกิจ

ยุคที่มีการถางป่ามากที่สุด จนผืนป่ากลายเป็นภูเขาหัวโล้น เปิดพื้นที่ทำไร่อ้อยและสวนยางพารา ที่สร้างความเสียหายต่อแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง แม้แต่แปลงนาที่เคยเพาะปลูกข้าว ก็เปลี่ยนเป็นไร่อ้อยและสวนยางกว่า ๕๐ ไร่ เซ็นต์ ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนของชาวบ้าน ที่เคยทำเกษตรกรรมตามฤดูกาลก็หันมารับจ้างเป็นแรงงานทั่วไปแทน เพราะขายที่ให้กับนายทุนเพื่อทำสวนยางพาราไปแล้ว

พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๔๔

ยุคยิ่งทำยิ่งจน

ในปี ๒๕๓๖ มีการสถาปนาอำเภอหนองบัวลำภู เป็นจังหวัด ในช่วงเวลานั้นชาวบ้านประสบปัญหาทำมาหากินหลายด้าน จากการที่มีผู้คนเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่พื้นที่ทำกินเท่าเดิม ทำให้ผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการ ต้องอาศัยการเพิ่มผลผลิตโดยใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นด้วย ต้องกู้หนี้ยืมสินจากแหล่งเงินทุน กลายเป็นปัญหาระยะยาว จนต้องพึ่งพารัฐบาลให้ช่วยพักชำระหนี้

พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๒

ยุคพัฒนาโดยภาคภายนอก

หน่วยงานภาครัฐเข้ามาแก้ปัญหาทำมาหากินของชาวบ้าน ด้วยการส่งเสริมให้ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เช่น พันธุ์พืช ผักสวนครัว ไม้ผล ไม้ยืนต้น พันธุ์สัตว์ ไก่ เป็ดเทศ ปลา กบ ชุกบ่อ แต่ด้วยงบประมาณที่จำกัด ทำให้ไม่สามารถขยายงานตามความต้องการของชาวบ้านได้ และชาวบ้านก็รอแต่การสนับสนุนเพียงอย่างเดียวเช่นกัน ทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นปัญหาการบุกรุกป่าก็ยังคงมีอยู่ต่อไป เพราะมีการลักลอบเก็บของป่าไปขายต่างถิ่น เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว จากภาวะหนี้สินของเกษตรกรทั่วประเทศนี้เอง ทำให้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เข้ามาจัดตั้งกลุ่มนาร่องฟื้นฟูเกษตรกรหลังพิกซาระหนี่ในพื้นที่ตำบลวังทอง เพื่อเข้าร่วมโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ โดยชาวบ้านมีงบประมาณที่เป็นเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในกลุ่ม ประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ บาท จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง ได้สร้างโอกาสให้กับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง โดยการส่งพื้นที่ตำบลเข้าร่วม โครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง

■ กุณตำบล

ด้วยสภาพปัญหาของพื้นที่ตำบลวังทอง จึงมีหน่วยงานภาคีเข้ามาช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง ที่ให้การสนับสนุนและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund : SIF) ที่สนับสนุนงบประมาณเป็นทุนตั้งต้นในการพัฒนาทักษะ เช่น กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ จนก่อให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ของคนในชุมชน มีรูปธรรมความสำเร็จที่จับต้องได้ นอกจากนี้มีต้นทุนที่ดีในแง่ของการมีประสบการณ์ร่วมงานพัฒนาชุมชนกับภาคีภายนอกแล้ว ชุมชนยังมีต้นทุนด้านแกนนำหรือผู้นำทางธรรมชาติที่เข้มแข็ง มีปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน ทำให้การพัฒนาดำเนินไปด้วยดีตามลำดับจนถึงปัจจุบัน 💧

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

ตำบลวังทอง เข้าร่วมโครงการรักษ้ำป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ในระยะที่ ๓ (ปี พ.ศ.๒๕๕๒) โดยได้รับการผลักดันจากชัยพิทักษ์ ภาณี องค์การบริหารส่วนตำบลวังทอง ซึ่งทางโครงการฯ ได้เข้ามาประเมินพื้นที่พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มองค์กรชาวบ้านร่วมพัฒนา ชุมชนกันมาก่อน โดยมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น คณะครู ผู้อำนวยการโรงเรียน อบต. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นแกนหลักสำคัญในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการขับเคลื่อน โครงการฯ จึงอนุมัติให้ตำบลวังทองเข้าร่วมโครงการฯ ในปี พ.ศ.๒๕๕๒

หลังจากได้รับการตอบรับแล้ว จึงได้จัดประชุมชี้แจงถึงหลักการดำเนินงานของ โครงการฯ พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการโครงการฯ คัดเลือกครัวเรือนพอเพียงอาสา หมู่บ้านละ ๑๐ ครัวเรือน รวมเป็น ๑๐๐ ครัวเรือน และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ซึ่งจะเป็น กลไกหลักในการขับเคลื่อนงานต่อไป 💧

■ กลไกการขับเคลื่อน

ระยะแรกเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ที่ไม่เป็นทางการ เพื่อรองรับและพิจารณาคำเนินงานในเบื้องต้น ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาคภายใน เช่น เจ้าหน้าที่ อบต. ครู หมอ พระ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ จนสามารถพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการที่มีโครงสร้างที่ชัดเจน จึงปรับเปลี่ยนไปเป็นที่ปรึกษาของโครงการแทน สำหรับโครงสร้างคณะกรรมการโครงการฯ ที่ชัดเจนมีดังนี้

คณะกรรมการโครงการฯ มีบทบาทหน้าที่เป็นแกนหลักในการดำเนินงานโครงการฯ ทั้งบริหารจัดการและวางแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนตำบลวิพอเพียงที่ได้รับการอนุมัติสนับสนุนงบประมาณจากบริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) โดยคณะกรรมการโครงการฯ มีจำนวน ๒๒ คน แต่มีคณะกรรมการที่ร่วมกันขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องจริงจึงประมาณ ๑๐ คน เป็นคณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านละ ๒ คน มาร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการฯ ซึ่งเป็นผลดีต่อครัวเรือนพอเพียงอาสาและกลไกการทำงานในตำบลในแง่ของการเคลื่อนไหวประชาสัมพันธ์งานโครงการฯ ติดตามความเคลื่อนไหวของครัวเรือนพอเพียงอาสา ในระหว่างเวทีระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างกรรมการกับครัวเรือนพอเพียงอาสา เท่ากับเป็นการให้ความสำคัญกับแกนนำของหมู่บ้าน ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นตัวแทนอีกด้วย

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลวังทอง

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายจรัญ แพทย์สูงเนิน

คณะกรรมการฝ่าย
บริหารแผนงาน/กิจกรรม

นายสงกรานต์ เพลินภูเขียว
นายสมภาร แผ่นพงษ์

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นางนิค วิสีปัก
นายเตือนใจ ชาลีทอง
นางสาวคัทลียา คุณาพันธ์

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อจัดจ้าง

นายชัยวัฒน์ จัยสมุทร
นายสุริยงค์ แก้วมาตร

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นายอุบล สุนา
นางประมวล บุตรโคตร

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ทีมงานภาคสนาม ปตท. ที่เข้ามาสนับสนุนการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง มีทั้งที่ปรึกษาภาค เจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานอย่างสูง

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล เป็นลูกหลานคนในตำบล มีความรับผิดชอบสูง ไร่เร่ง คล่องตัว มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของแกนนำตำบลและชาวบ้าน ทำให้การขับเคลื่อนงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยมีหน้าที่ประสานงานกับโครงการฯ แปรแนวทางนโยบายไปสู่การปฏิบัติระดับพื้นที่ โดยต้องคิดวิเคราะห์และวางแผนการดำเนินงาน กระตุ้นให้คณะกรรมการโครงการฯ มีส่วนร่วมในการคิด ดำเนินการ และสรุปผลการดำเนินงานแต่ละเดือน

รวมทั้งกำหนดมาตรการและกลยุทธ์การทำงานในเดือนถัดไปด้วย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวของโครงการเป็นอย่างมาก และที่ผ่านมาได้กำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนงานต่อไปนี้

- **เรียนรู้จากชุมชน** ต้องปรับตัวเข้ากับชาวบ้าน ต้องเรียนรู้หลักการ และแนวทางการทำงานโครงการฯ โดยเฉพาะการทำงานพัฒนาชุมชน จนเกิดความผูกพันกับงานที่ทำและแกนนำที่ร่วมงาน

- **เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง** ใช้หลักการ **"น้ำไม่เต็มแก้ว"** คือ ไม่รู้ก็ถาม เปิดใจเรียนรู้ นำความรู้มาลงมือปฏิบัติ สรุปเป็นบทเรียน ปรับแก้ไข พร้อมกับลงมือทำใหม่ ทำให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

เจ้าหน้าที่ประจำภาค มีความรู้ทักษะการทำงานพัฒนาชุมชนมานาน จึงสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น มีบทบาทในการกำกับ ติดตามให้กรอบแนวคิด และแนวทางการดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และยังมีบทบาทสำคัญในวงกลยุทธ การขับเคลื่อนงานระดับตำบล ที่ผ่านมามีการคิดวิเคราะห์และวงกลยุทธการทำงานในตำบลดังนี้

A photograph showing two individuals, a man and a woman, in what appears to be a meeting or office setting. The man is on the left, looking towards the right, and the woman is on the right, looking towards the camera. They are both dressed in dark clothing. The background shows some office equipment and a window.

- **ศึกษาเรียนรู้ชุมชน** สร้างความคุ้นเคยกับแกนนำและชาวบ้าน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำตำบล อาศัยการทบทวนและการเข้าร่วมกิจกรรมในตำบลอย่างใกล้ชิด และค้นหาคำบาลีที่มีความเป็นมา มีต้นทุนการพัฒนาอย่างไร แกนนำมีแนวความคิด แนวทางการทำงานกันมาอย่างไร ก่อนที่จะกำหนดกลยุทธ์การทำงานอื่นๆ ต่อไป

• **เจ้าอำนวยและรักษาระเบียบปฏิบัติ** เน้นให้ชาวบ้านเป็นแกนหลัก มีส่วนร่วมตั้งแต่คิด ทำ และติดตามสรุปทบทวน โดยเจ้าอำนวยให้กิจกรรมดำเนินไปตามหลักการดังกล่าว ขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่รักษาระเบียบปฏิบัติ และแนวนโยบายของโครงการพร้อมกันไปด้วย โดยเฉพาะการบริหารจัดการงบประมาณต้องยึดหลักธรรมาภิบาล

• **ทำงานให้ได้ทั้งงานได้ทั้งเพื่อน** นึกถึงอยู่เสมอว่าระดับความรู้ ความเข้าใจของแกนนำแต่ละคนไม่เท่ากัน การขับเคลื่อนงานจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มคนทำงานทั้ง ๒ ส่วน คือทำงานแล้วต้องได้งาน และต้องได้คนเพิ่มด้วย เพื่อจะได้มีตัวช่วยทำงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สามารถถ่ายทอดงานให้แกนนำรุ่นต่อไปได้

ที่ปรึกษาภาค มีบทบาทหลักในการหนุนเสริมงานตำบลในเชิงทิศทางนโยบาย โดยใช้เวทีประชุมประจำเดือน ทีมงานภาคสนาม ปศท.ภาคอีสาน เป็นที่ถ่ายทอดแนวความคิด นโยบายดำเนินงานแต่ละระยะ รวมทั้งการออกแบบให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานโครงการระหว่างตำบล 💧

■ รูปแบบความสำเร็จในพื้นที่

ทำบัญชีครัวเรือน... รู้ตัวรู้ตนได้ด้วยตัวเอง

โครงการฯ ส่งเสริมให้ทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การปรับวิธีคิด และเปลี่ยนพฤติกรรมของครัวเรือนพอเพียงอาสา ที่ดำเนินชีวิตไปตามกระแส จัปจ่ายใช้สอย ตามใจอย่างไม่มีเหตุผล จนทำให้มีหนี้สินเรื้อรัง การบันทึกรายรับรายจ่ายประจำวันอย่างง่าย ๆ แล้วนำตัวเลขที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์ตอนสิ้นเดือน จะทำให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาสามารถ ปลอดภัยในสิ่งที่ไม่จำเป็นลงได้

เริ่มจากจัดทำแบบฟอร์มการบันทึกการรับจ่ายประจำวัน และนำไปแจกจ่ายให้ ครัวเรือนพอเพียงอาสา โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำตำบล ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจถึงเหตุผล ความจำเป็นและมอบให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาไปบันทึก หลังจากที่มีอบสมุคบันทึก รายการรับจ่ายประจำวันให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาไปแล้ว เจ้าหน้าที่ประจำภาค และ เจ้าหน้าที่ประจำตำบลได้ออกไปเยี่ยมเยียน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้แต่ละครอบครัวทำการ บันทึกอย่างต่อเนื่อง และนำตัวเลขที่บันทึกได้มาพิจารณา วางแผนชีวิตครอบครัวว่าจะต้อง ทำอะไรบ้างเพื่อประหยัดรายจ่ายและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการปรับให้รายรับ รายจ่ายสมดุลกัน เพื่อให้ภาระหนี้สินค่อยๆ ลดลง

จัดการป่าชุมชน... เพื่อธรรมชาติที่ยั่งยืน

ในอดีตพื้นที่ตำบลวังทองมีผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์มาก แต่ถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อจับจองเป็นที่ทำกิน งบประมาณเปิดให้มีสัมปทานทำไม้ และส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ปอ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ทำให้ผืนป่าลดลงอย่างรวดเร็ว

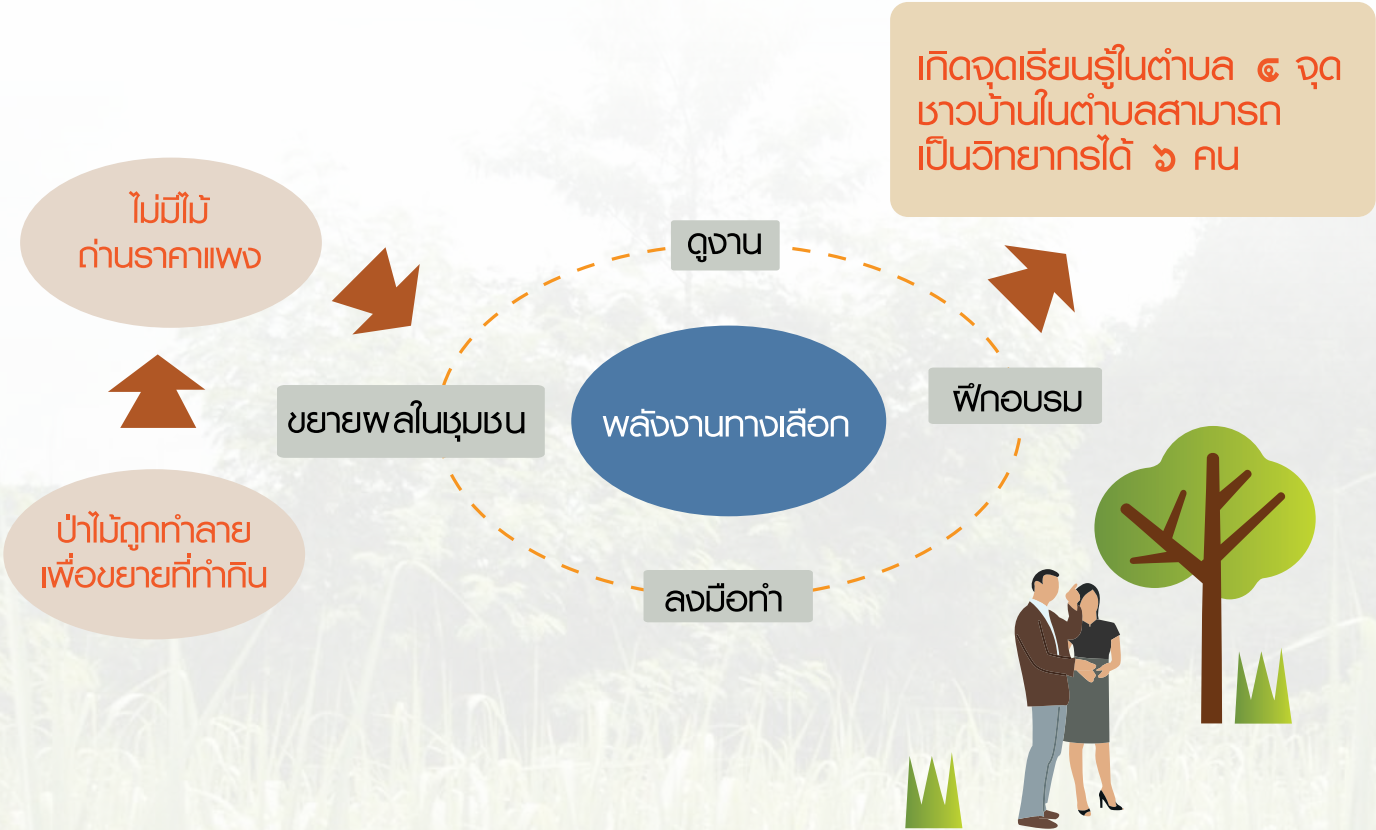
คณะกรรมการหมู่บ้านที่อยู่รอบป่า ๓ หมู่บ้าน ได้ร่วมกับเจ้าอาวาสวัดป่าภูผาง ออกกฎระเบียบการใช้ผืนป่าผืนสุดท้ายที่มีอยู่กว่า ๓,๕๐๐ ไร่ เนื่องจากเห็นว่าทรัพยากรในป่าที่เป็นแหล่งอยู่หากินของชาวบ้าน ถูกใช้สอยอย่างไม่รู้คุณค่า นอกจากนี้ยังวางแผนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในแต่ละปี เช่น ปลูกป่าเพิ่มเติม ทำแนวกันไฟ ลาดตระเวนป่า รวมทั้งแบ่งโซนป่าเพื่อให้รู้ว่าเขตไหนเป็นแหล่งอนุรักษ์ เขตไหนใช้สอยได้ โซน A ห้ามเข้าใช้สอยอย่างเด็ดขาด โซน B ใช้สอยได้บ้างในบางฤดูกาล โซน C เป็นแหล่งอาหารสามารถใช้ได้เต็มที่ แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของหมู่บ้าน โดยโครงการฯ เข้าไปหนุนเสริมเรื่องแนวความคิด ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมการจัดการป่าอย่างต่อเนื่อง และจัดหาอุปกรณ์ดับไฟป่า

ผลจากการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มแข็งนี้เอง ทำให้ทรัพยากรป่าไม้ยังคงความอุดมสมบูรณ์ และมีผู้คนภายนอกเข้ามาศึกษาดูงานและทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนี้ ชุมชนยังขยายแนวคิดการจัดการทรัพยากรป่าไปยังพื้นที่ตำบลข้างเคียงอีกด้วย

พลังงานเพื่อชุมชน... บ่อหมักแก๊สชีวภาพ

ด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในตำบลวังทอง ทำให้ใช้สอยอย่างไม่ระมัดระวังจนเกิดการขาดแคลนไม้ เมื่อไม่มีไม้เผาถ่าน ถ่านจึงมีราคาแพง แต่การดำรงชีวิตยังต้องพึ่งพาพลังงานให้ความร้อน ทำให้ชาวบ้านในตำบลวังทองหันมามองพลังงานทดแทน แทนการใช้ฟืนและถ่านเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวัน และเป็นจุดเริ่มต้นให้คณะกรรมการโครงการฯ ไปศึกษาดูงานพลังงาน และฝึกอบรมการทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพ โดยจุดแรกที่จัดตั้งเป็นแหล่งเรียนรู้อยู่ที่โรงเรียนบ้านนาสุรินทร์ ทดลองทำจนเป็นผลสำเร็จ น่าพอใจ เกิดแก๊สที่เพียงพอต่อการนำมาประกอบอาหารให้เด็กนักเรียนในโรงเรียน สามารถลดค่าใช้จ่ายได้จริง จึงเป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านต้องการเรียนรู้เพื่อไปทำใช้ในครัวเรือนของตนเอง

จากความสนใจของครัวเรือนพอเพียงอาสาและชาวบ้านทั่วไป ทำให้มีแผนที่จะขยายให้กับครัวเรือนพอเพียงอาสาที่สนใจโดยชาวบ้านลงทุนเอง มีแกนนำและผู้รู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาเป็นผู้ฝึกอบรมให้ รวมทั้งสร้างเพิ่มเติมให้กับโรงเรียนและวัดที่อยู่ในพื้นที่ของ อบต. อีก ๓ บ่อ โดยใช้งบประมาณส่วนหนึ่งจากองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันมีแหล่งเรียนรู้เรื่องบ่อหมักแก๊สชีวภาพ กระจายอยู่ในตำบลจำนวน ๔ บ่อ มีชาวบ้านในตำบลที่สามารถเป็นวิทยากรอบรมการทำบ่อหมักแก๊สชีวภาพได้ ๖ คน

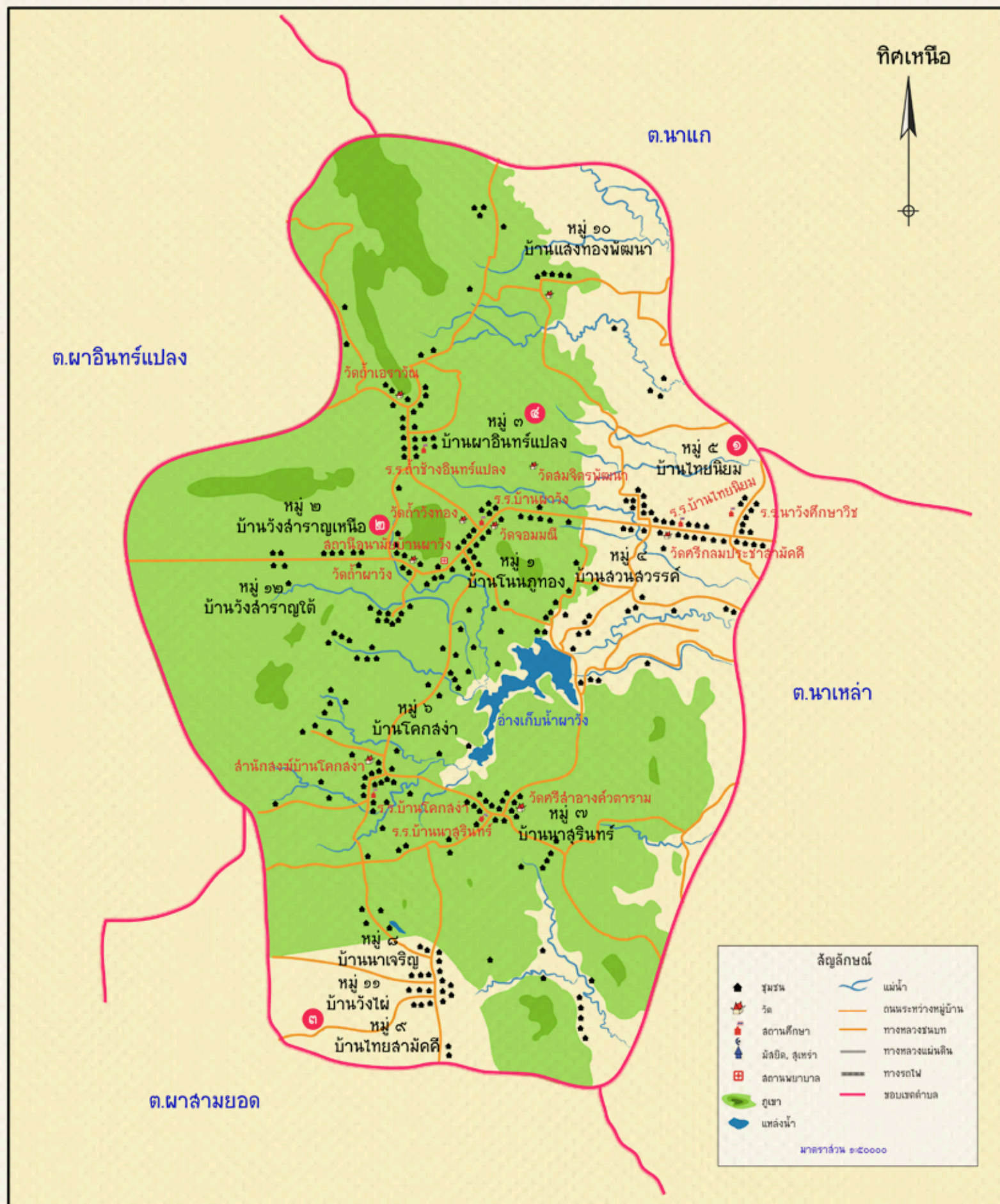
นอกจากนี้ยังมีรูปธรรมที่กำลังก่อตัวให้เกิดความเข้มแข็ง คือ เกิดกลุ่มงานศพปลอดเหล้าในหมู่ที่ ๕ แม้จะยังเป็นกลุ่มที่ไม่เข้มแข็งแต่มีเป้าหมายจะขยายผลอย่างต่อเนื่องและให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในปลายปี พ.ศ.๒๕๕๔

อีกรูปธรรมหนึ่งที่กำลังก่อตัวเช่นกัน คือ ธนาคารขยะ ที่หมู่ที่ ๓ เป้าหมายต้องการลดขยะในชุมชน โดยมีเครือข่ายอื่นเข้ามาหนุนเสริมในการก่อสร้างสถานที่รวบรวมขยะก่อนที่จะมีผู้มารับซื้อต่อไป 💧

■ แผนทึ่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลวังทอง

จุดเรียนรู้

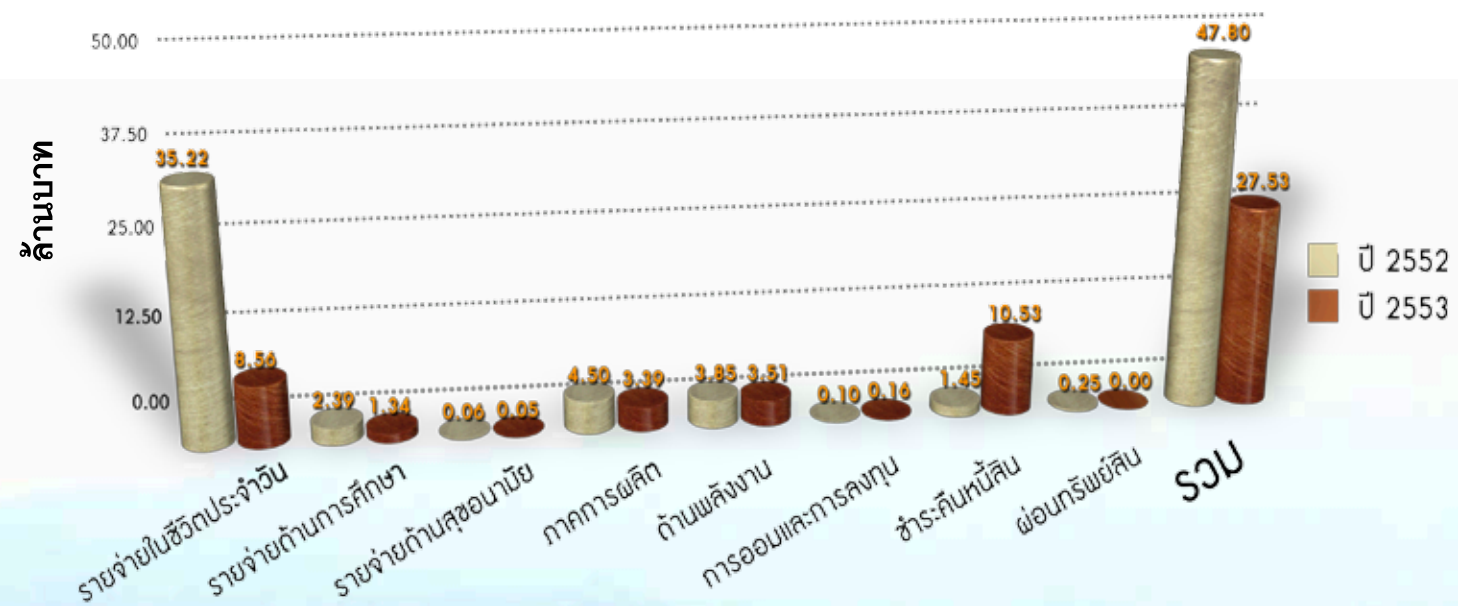
- ๑ จุดเรียนรู้งานศพปลอดเหล้า
- ๒ จุดเรียนรู้บ่อแก๊สชีวภาพ
- ๓ จุดเรียนรู้ป่าชุมชนบ้านนาเจริญ
- ๔ ธนาคารขยะ

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

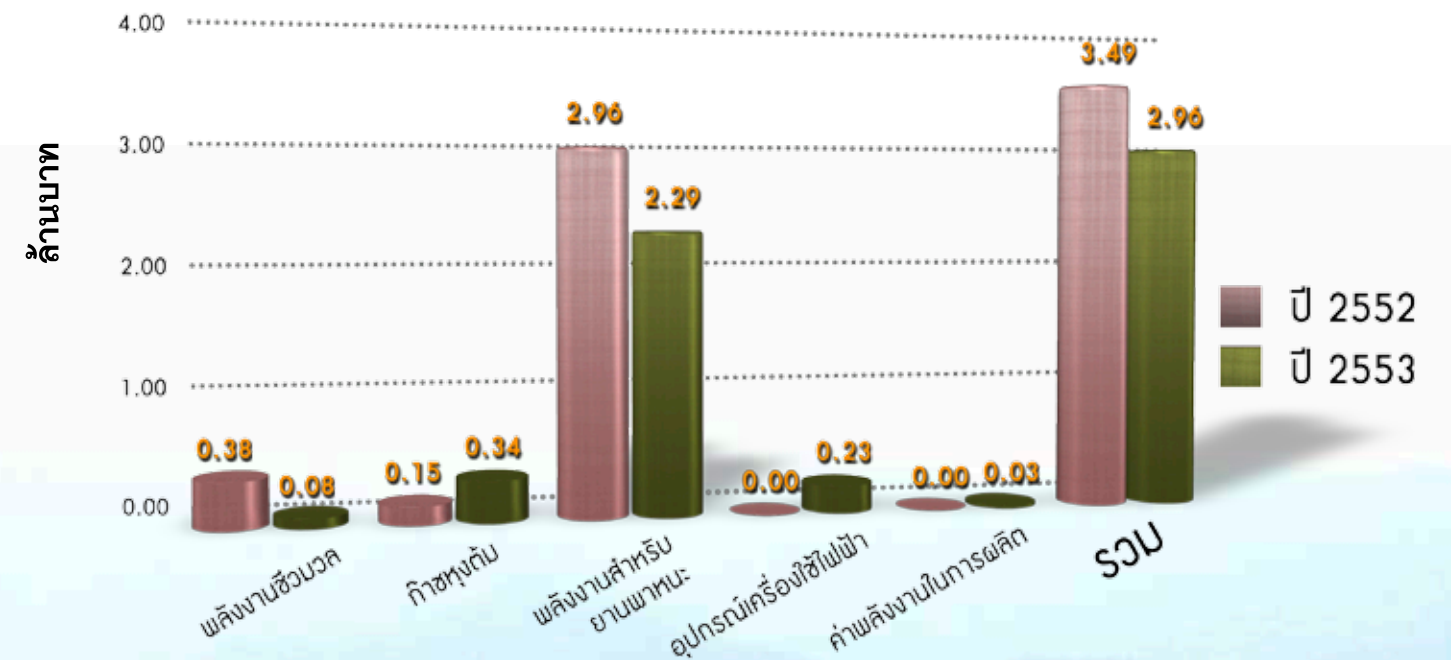
จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงาน ในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายจ่ายรวมปี ๒๕๕๓ ลดลง ๒๐.๒๘ ล้านบาท คิดเป็น ๔๒% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุด มาจากรายจ่ายในชีวิตประจำวัน คังแผนภูมิ ๑

แผนภูมิ ๑ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายรวมระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

รายจ่ายพลังงานปี ๒๕๕๓ ลดลง ๐.๕๓ ล้านบาท คิดเป็น ๑๕% ของรายจ่ายรวมปี ๒๕๕๒ รายจ่ายที่ลดลงมากที่สุด มาจากพลังงานสำหรับยานพาหนะ และพลังงานชีวมวล คังแผนภูมิ ๒

แผนภูมิ ๒ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายพลังงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลวังทองลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๒๐๘,๕๑๔ กิโลกรัม จากกิจกรรมการปลูกต้นไม้
การคัดแยกขยะ กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน การทำปุ๋ยอินทรีย์ และพลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	203,000
คัดแยกขยะ	3,180
การทำปุ๋ยอินทรีย์	515
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	246
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	1,573
รวม	208,514

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

อยู่ บุตรบัว

เกษตรผสมผสาน พึ่งพาตัวเองอย่างพอเพียง

"ชีวิตที่เร่ร่อน ขึ้นเหนือลงใต้ สุดท้ายพบความ
สุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง"

อยู่ บุตรบัว พுகถึงตัวเองแบบสันๆ แต่ได้ใจความ
กับการใช้ชีวิตรับจ้างไปทั่ว จนมาทำเกษตรตาม
กระแสนิยม หวังรวย แต่สุดท้ายไม่เป็นอย่างใจคิด
จนมาพบทางสว่างไสว ด้วยหลักธรรมและความ
จริงของชีวิต จึงเลือกที่จะเดินตามแนวทางเศรษฐกิจ
พอเพียง โดยเริ่มจากปลูกมะขามหวาน พืชผักสวนครัว
ปลูกพริก มะละกอ มะนาว ไม้จำหน่าย ทำสวนผลไม้
นานาชนิด เช่น กล้วย มะม่วง กระท้อน จนสวนใน
แปลงเริ่มออกดอกออกผล จึงขยายไปปลูกยางพารา
และปลูกอยู่ปลูกกิน ขุดสระ เพิ่มแหล่งน้ำเรื่อยมา
ชีวิตเริ่มลืมตาอ้าปากได้ มีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้
เป็นอย่างดี แต่อยู่ก็ยังขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม
อยู่เรื่อยๆ ก็ได้รับการสนับสนุนเรื่องนี้จากเกษตรอำเภอ

ทั้งการทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ รวมทั้งนำยา
ไล่แมลง จนสามารถพึ่งตนเองได้และพัฒนาไปสู่
การฝึกอบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการทำเกษตร
แบบพึ่งตนเอง ทำให้มีความรู้ค่อนข้างหลากหลาย
ที่โดดเด่นได้แก่ เทคนิคการทำสารไล่แมลง และการ
ทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ที่สามารถอธิบาย สาธิต ถ่ายทอด
ให้เข้าใจกันอย่างง่ายๆ แต่ได้ผล ซึ่งอยู่ก็พร้อมจะ
ขยายองค์ความรู้เหล่านี้ให้กับทุกคนที่สนใจ ด้วยเห็น
ถึงคุณค่าของการทำเกษตรผสมผสานในแนวทาง
พออยู่พอกิน พึ่งพาตนเองที่ทำให้หยั่งยืนได้ในวันนี้
และสรุปกับเราสั้นๆ ว่า "การที่มีชีวิตแบบพออยู่
พอกิน สัมพันธ์กับจิตใจ เริ่มที่จิตใจแบบพอเพียง คิดดี
ทำดี ทำประโยชน์เมื่อแก่คนอื่น แบ่งปันกัน ไม่เอาโรค
เอาเปรียบกัน ชีวิตแบบพอเพียงต้องเริ่มจากจิตใจเรา
ก่อน แล้วสิ่งดีๆ จะตามมาเอง"

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

- ๑. นายเรืองยศ นาจอมทอง
- ๒. นางประเสริฐ ลองนา
- ๓. นายทองพูล สิริสุทธิ
- ๔. นายกรงใจ แก้วเกิด
- ๕. นายอนงค์ ศรีภูธร
- ๖. นางหนูลักษณ์ ศรีทอง
- ๗. นายผจญ ผลศิริ
- ๘. นายคำผาย นากลาง
- ๙. นายบรรจง เอสามี
- ๑๐. นางนฤมล สิงขมพู
- ๑๑. นางวันดี โคตรรกกว้าง
- ๑๒. นายเลิศ โคตรศรี
- ๑๓. นายสุคใจ แสงสวาท
- ๑๔. นายสมเพชร หาวิชิต
- ๑๕. นายสาคร เศษขมพู
- ๑๖. นายประธิป บุญมากำ
- ๑๗. นายญาณโชติ ศรีลาไพร
- ๑๘. นายจรัญ แพทย์สูงเนิน
- ๑๙. นางวันเพ็ญ แก้วลา
- ๒๐. นางคัทลียา คุณาพันธ์
- ๒๑. นายบุญหนา ผาสีกา
- ๒๒. นายบุญชู ชัยทุมมา
- ๒๓. นายบุญมี คำนัค
- ๒๔. นางสะอาด นครศรี
- ๒๕. นายทองเพชร กาคทอง

- ๒๖. นางพัฒนา กีก้อง
- ๒๗. นางคาหวัน โททอง
- ๒๘. นางอารมณ นครศรี
- ๒๙. นางทองวัน ประเสริฐ
- ๓๐. นางสาวรณ สงรัตน์
- ๓๑. นางนิค วิสีปัด
- ๓๒. นางเตือนใจ ชาริทอง
- ๓๓. นายนิคม วัลवाल
- ๓๔. นายบุญหนา คุ่มน้อย
- ๓๕. นายผล รังศิริ
- ๓๖. นายสาคร คงมาศ
- ๓๗. นายประเจน คงประทีป
- ๓๘. นายอุบล สุนา
- ๓๙. นายสมาน สาครขัน
- ๔๐. นายสุคใจ ร่มจันทร์
- ๔๑. นางปราณี คุณเมือง
- ๔๒. นายล้วน ภูมิ
- ๔๓. นางลำควน คงพงษ์
- ๔๔. นายพาน เนาว์โพธิ์ทอง
- ๔๕. นายพูน สิภูตา
- ๔๖. นายวิเศษ จันแล้
- ๔๗. นายชาญศึก วิชาเงิน
- ๔๘. นายอิสระ ทุมชนะ
- ๔๙. นางวรรณี รองศักดิ์
- ๕๐. นางสาวรณิ แก้วโยธา

- ๕๑. นายสำเนียง สาธิพัฒน์
- ๕๒. นายวาสนา พลบูรณ์
- ๕๓. นายทรงวุฒิ ประสมศรี
- ๕๔. นายกฤษดา มะลี
- ๕๕. นายสมจิตร คำขมพู
- ๕๖. นายพรทิพย์ จวบสมบัติ
- ๕๗. นายประทวน ชาโท
- ๕๘. นายพรหมมินทร์ ชาโท
- ๕๙. นายบุตรคี พันธ์ทรัพย์
- ๖๐. นางนกร นาหัวหิน
- ๖๑. นายคำผิว กองทรัพย์
- ๖๒. นายศุภชัย เหล่าพิมพ์
- ๖๓. นายทองเลื่อน สีคาหลง
- ๖๔. นายวุฒิสันต์ แผ่นพงษ์
- ๖๕. นายสีหา จำปาบุรี
- ๖๖. นายสริค คีสร้อย
- ๖๗. นายหนูรัตน์ พาพวย
- ๖๘. นายสำรอง ไทยโคกศรี
- ๖๙. นางแหลมทอง กันพิพิช
- ๗๐. นางวิไลพร เจริชัยโก
- ๗๑. นายอ้วน สุนแกว่งษ์
- ๗๒. นายเจนศักดิ์ มาตย์กลาง
- ๗๓. นายสงกรานต์ เพลินภูเขียว
- ๗๔. นายวัชรารุช ชูวงศ์ตะวัน
- ๗๕. นายพื่อน เจือจาง

- ๗๖. นายกรพจน์ นามบุญลา
- ๗๗. นายชะยนต์ โคตา
- ๗๘. นายสีหา ทองใบ
- ๗๙. นายสุริยงค์ แก้วมาตร
- ๘๐. นายคำมี พงษ์ล่อ
- ๘๑. นายประพันธ์ โคบุตร
- ๘๒. นายพรชัย เหล่าสิงห์ลา
- ๘๓. นายทอง แสงสิมมา

- ๘๔. นายสุรสิทธิ์ อ้วนแพง
- ๘๕. นางหนูเพียร สังสีราช
- ๘๖. นางปราณี พรหมรังศรี
- ๘๗. นางพรทิพย์ เฉลิมเหลา
- ๘๘. นางจันศรี พลพุทธา
- ๘๙. นางสาว นาคทัยสงค์
- ๙๐. นางทองปาน แผนพงษ์
- ๙๑. นางสีดา บุญนามน

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายประกอง ถิ่นสะพุง
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นายแคล้ว มนตรีศรี
ที่ปรึกษาภาค	นายวีระ นิจไครรัตน์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com